

ЙОРДАН ЙОВКОВ СВИРАЧ НА ФЛЕЙТА

chitanka.info

Близо до Филиповата кръчма беше амбулаторията на фелдшера — ниска бяла къщичка, наскоро мазана, затуй, огряна сега от слънцето, ослепително се белееше. С часове вече там чакаха болни, дошли да се прегледат. Вън покрай стената бяха насядали три-четири жени, някои с малки деца, и с висок глас, като говореха едновременно почти всички, разказваха една на друга болките и наказанията си. От другата страна на вратата беше седнал един възстар селянин с превързана ръка, обвесена на шията му с кърпа, и сладко-сладко си пухкаше с късата си луличка. Той не поглеждаше жените, нито слушаше какво приказват. Познаваше се, че е дохождал тук не един път.

Друг селянин, с ръце в джебовете на потурите си, стоеше прав малко по-напред. Той беше висок, кокалест човек, с посърнало, жълтеничево лице и, навъсен, замислено гледаше към къра. По всичко личеше, че него не болестта му го мъчи — той беше корав и можеше да ѝ надвие, — а го беше яд, че в такова хубаво време е оставил работата си, стои тук и се помайва.

Той се обърна на друга страна, пристъпи няколко крачки и пак се спря. Насреща между къщите и оградите, вън от селото се показва стадо — двайсетина овце, след тях — овчарчето с островърх калпак и голяма торба през рамо, а по-назад — кучетата. Детето свиреше със свирка. И други свирки се обаждаха около селото. Навярно и там също такива овчарчета гонят по десетина овце пред себе си и свирят. Всички свирят едно и също нещо. И какво е туй, дето го свирят? — мисли си селянинът. — Нашенска песен не е, не е селска. И не могат да я направят, както трябва. Започнат хубаво, карат, карат донякъде и сбъркат. След туй започнат пак отново.

В амбулаторията някой заохка, после завика от болка. Жените се смълчаха и се спогледаха, старият селянин с превързаната ръка се понаведе и надникна през отворената врата. Високият селянин не се обърна, не трепна, само се загледа в земята и стана още по-навъсен. Когато охканията престанаха и жените пак се разгълчаха, той подигна очи и се загледа пред себе си.

Насреща, между Филиповата кръчма и другата махала на селото, гдето се белееше и черквата, имаше широк, пращен мегдан. Без някой да го забележи отгде и как беше дошел, пред амбулаторията се изправи Рангел клисарят с тънка шибалка в ръка — една зелена младочка, която кой знай отгде беше отрязал. Той като че искаше да влезе при

фелдшера, но като чу охканията, попостоя, повъртя шибалката и влезе в кръчмата на Филипа.

От амбулаторията излезе оня, който беше пъшкал — млад селянин с надута буза, върху която беше сложен памук и превръзка. Той стъпяше полека, като на пръсти, сякаш се боеше да не падне главата му. Веднага след него изскочи и фелдшерът Петров. Облечен в бяла риза, с щръкнали мустаци и остра брадичка, зачервен, той хвърли бръз поглед наляво и надясно към болните и тръгна към кръчмата.

— Ами че... г-н докторе! — обади се една от жените. — Ами да беше ни прегледал, г-н докторе.

Фелдшерът се обърна.

— Работа имаме — добави жената.

— А пък аз хоро ли играя? — сопна се фелдшерът. — Аз какво правя? Аз не работя ли?

— Работиш, как да не работиш. Ами нас да беше прегледал, че сме жени.

— Поред, поред! Как тъй? Кой когато е дошел. Как тъй? Ти и на воденица да идеш, и там ще чакаш ред. Как тъй?

Фелдшерът зави към кръчмата. Високият селянин го погледна изпод очи в гърба и пак се заслуша в свирките. Тези деца — мислеше си той — сега трябва да са чули таз песен. Много им се е харесала, но не могат да я направят, все я бъркат. Нејде по-далеч една свирка започна весела, скоклива песен. Виж, тоя я правеше добре. Но и тя не беше тукашна песен.

Фелдшерът влезе в кръчмата през една задна вратичка и отведнаж се изправи при тезгяха. Нямаше никой — само Филип и клисарят Рангел. Те бяха приказвали нещо, фелдшерът разбра това и попита:

— Какво има?

— Разправя Рангел нещо — каза Филип. — Рангеле, я кажи ти на доктора!

— Я ми налей една! — каза фелдшерът нисичко на Филипа. — Какво има, бай Рангеле?

Рангел си играеше с шибалката.

— Вампир ходи из селото, докторе, за него приказваме. Един изпаднал германец е дошел в наше село — какъв вятър го е довел насам, не знам. Ходи да проси, сакат е. И то дето проси, нищо —

такваз му била орисията, — ами туй викам на Хилюпя — не ми се вижда да е чист чияк... Такъв един — Рангел мръдна пръстите на ръката си и цъкна с език, — не е чист чияк...

— Защо? Какво прави?

— Никому нищо не прави. То не е човек — божа кравица. Ама там е работата, вътре има нещо. Вътре чиякът е друг. Ний нали ходим с дяда попа — и на кръщение, и на умряло. И той там. И все между жените. И те му слагат да яде. Хранят го, хубаво го хранят. Как ги омайва, не знам.

— Я ми налей още една — каза фелдшерът на Филипа. — Е, бай Рангеле, после?

— Вчера като минавах ей оттука è, видях го в Райковата градина под ореха, с Дона беше. Тя, Райковата Дона, си е такава, тя ако имаше повече ум, още кога да се е оженила. Ама аз него гледам. Като се разпуснал онзи човек, като се разсмял. Сакат ли? — Сакат човек тъй ли бива? И свири. Носи една свирка, малка, черна като кози крак. Хубаво свири! Стояха под ореха, а аз ги гледах. Пък като извади човекът едно шише, па като го дигна... И на Дона дава. И пак свири. Не, тоз чияк не е чист, аз ви казвам...

Рангел почака, докато фелдшерът си изпие ракията, и продължи:

— Онзи ден, в неделя, доде в черкова. Чук-чук с патериците, право при аналоя. Тъкмо даскал Антон започна да пее нещо. „Стой — кай, — не е тъй! Аз ще го изпея.“ Че като отвори едни уста, като запя, очите му ще изхвъркнат. И дядо поп, и той погледна от олтаря да види какво е туй чудо.

Фелдшерът допи чашата си. Филип се смееше.

— Ти се смееш, Хилюпе, ама тоз човек не е чист и толкоз. И с децата се събира и срам няма — къпе се с тях в гъола зад бахчата. Прави им свирки от върба, учи ги на песни. На, излез вън да послушаш: децата около село сè неговите песни свирят...

— Ти тоя човек го прати на мене — каза фелдшерът. — Няма ли кой да провери какъв е? Как тъй? Де е сега той?

— Де ще е, в село ще е някъде.

Фелдшерът зашепна на Филипа. Рангел се помъчи да чуе нещо, но не можа и си заигра с шибалката. Изведнаж отвън, откъм мегдана, се зачу флейта. Рангел скочи и отиде на вратата.

— Ха, ето го! — извика той. — Ей го де е там!

Фелдшерът и Филип също додоха при вратата. На мегдана, малко настрана до един плет, бяха стоварени кирпичи. На тия кирпичи беше седнал един човек в черни граждански дрехи и свиреше на флейта.

— Я го повикай! — каза фелдшерът. — Повикай го!

Рангел излезе малко напред и извика:

— Ей, приетелю! Ела насам, ей! Ела тука, ела!

Човекът разбра, че го викат, дори се пообърна, но не стана и не спря да свири. Чак след малко флейтата изписка, човекът взе патериците си и закуца към кръчмата. Фелдшерът, Рангел и Филип се дръпнаха навътре.

Куцията влезе в кръчмата, спря се до вратата и се усмихна с цялото си лице.

— Добър ви ден, добри хора — каза той. — Православни християни, господ да ви помага! Вий ли ме викате? Аз поседнах там на кирпичите — той се обърна и погледна навън, все тъй усмихнат. — Хубаво време даде дядо господ, да расте житото, да се налее... Че да има като за нас сиромаси. Вий ли ме викате? Искате да ви посвирия ли? Ако искате, да ви посвирия... Може...

Фелдшерът го изглеждаше от глава до пети. Беше дребничек, сух, черен, с влажни светли очи. Не беше бръснат, изпод скъсаната му шапка се подаваше черна чорлава коса, дрехите му не бяха дрехи, а дрипи. Левият му крак, сгънат на коляното, беше сложен на тежка патерица. Още една, по-лека патерица носеше и от другата си страна.

— Да ви посвирия ли? — каза той пак и се усмихна.

Фелдшерът изведнаж избухна.

— Ти кой си? Какъв си? Кой си? Отговаряй! Какво си правил онзи ден там в Райковата градина, под ореха? Отговаряй! Какво си правил?

Куцията като че не се изненада и не се уплаши. Чудното в него бяха промените, които ставаха на лицето му. Когато му говореха, често пъти, когато сам се готвеше да каже нещо — лицето му ставаше замислено, важно, дори високомерно. Но веднага след това той се усмихваше и цялото му лице светваше.

— А, там под ореха ли? — започна той. — Там, в оназ градина ли? А че там едно момиче Донка, Донка се казва, то ме повика. „Ела, кай, да поседим тука, ела да посвириш.“ И аз отидох, седнахме там под декоративното дърво...

— Декоративно дърво ли? Какво декоративно дърво? Под ореха ли?

— Там де, под ореха — усмихна се той. — Аз посвирих — той извади флейтата си и се усмихна. — Мога и на вас да посвирия, защо да не ви посвирия...

— Я не се втелявай! — каза фелдшерът. — Кой си ти? Как се казваш?

— Иван Д. Великин! — отговори също като войник куцията.

— Дай си документите! По-скоро! Документите!

Куцията пак се усмихна, но като бръкна в джеба си да извади книгата си, ръцете му позатрепераха. Фелдшерът прегледа набързо пожълтелите изпокъсани листове и му ги повърна.

— И на черква пееш, а? И с децата се къпеш! Я покажи да видим какво имаш на крака си. Покажи!

Куцията се усмихваше. После лицето му стана замислено.

— Трябва да седна — каза той.

Филип му подаде нисък плетен стол без облегало, той остави патериците си, седна и пак се засмя.

— Моя крак ли? Хе, моя крак! Крак ли е то — сухо дърво — говореше той, като заголваше болния си крак. — Ето, повече от туй не може да се оправя. Все тъй свит стои. Аз, г-н докторе, като бях малък, като тичах из едни стълби, ей такава è кокалче падна оттук, от коляното ми. После се отвори една рана... Ето белега... Колко доктори ме гледаха. Пък ти ако знаеш някой лек... Ако има лек...

Той се усмихваше, гледаше надолу и не виждаше какво става наоколо му. А фелдшерът посегна незабелязано и взе шибалката от Рангела. И докато Рангел и Филип се чудеха какво ще прави, той замахна и шибна с все сила куцията по рамото. Великин изохка, видя, че фелдшерът пак замахна, скочи и като сляп се бухна настрана. Удари се в една маса, видя, че шибалката е над него, и по-леко от коза качи се на пейката, изтича по нея — той вече не куцаше, — стигна чак на другия край на кръчмата и се обърна. И Рангел, и Филип бяха изумени, но още по-изумен беше сам Великин и като разбра каква непоправима грешка бе направил в страха си, падна на колене пред фелдшера и завика:

— Прости ме! Г-н докторе, прости ме! Няма да правя вече, няма. Не ме боли крака. Прости ме! Г-н докторе... Прошка!

Той пълзеше по коленете си, улови ръката на фелдшера и взе да я целува.

Миг след това в кръчмата беше голяма врява и навалица. Дойдоха всички жени, които бяха чакали пред амбулаторията, и старецът с превързаната ръка и високият селянин. Дойдоха и други хора. Викаха, чудеха се.

— Да се преструва на куц! Аз не казах ли ви? Този човек не е чист! — говореше Рангел. — Видя ли ти? Ама къде е той? Де го заведе доктора? В общината ли?

Фелдшерът наистина беше излязъл с Великин, но в залисията никой не беше видял где отидоха. В амбулаторията го нямаше. Глъчката в кръчмата не утихваше.

След половин час фелдшерът се зададе. С него беше и един черноок, чисто облечен човек, бръснат, остриган.

— Докторе, де остана онзи? — попита Рангел. — Аз нали ти казах, че този чилиак... май като че е този! — извика той, като се вгледа в черноокия човек. — Хем че е същия! Ама как тъй?

— Аз ще го направя човек! — каза фелдшерът. — Водих го да се обръсне. Дадох му едни мои дрехи, нови дрехи са, облече се, обу се. Обеща, че отсега нататък ще работи, няма да проси. Нали тъй, Великин?

Великин се усмихна.

— Аз почвам нов живот. Г-н докторе, ти си мой спасител. Отсега нататък аз...

Той не довърши, за да не попречи на фелдшера, който беше седнал до една маса и пишеше нещо. Като свърши, той каза на Великин:

— Така. Ела сега подпиши!

Великин взе перото. Лицето му стана важно, гордо, а преди да подпише, обърна се към фелдшера и каза:

— Аз пиша много красиво, но сега съм малко развълнуван...

— Пиши, пиши! — каза фелдшерът.

Великин подписа.

— Хайде сега, върви си по живо, по здраво — каза фелдшерът, като сгъваше хартията. — И помни какво ти говорих. Ето — той показа сгънатата хартия, — декларацията ти е в джеба ми. Ако не удържиш думата си, да му мислиш! Хайде сбогом!

— Сбогом, г-н докторе! Ти ме спаси! — Великин целуна ръка на фелдшера, ръкува се с всички, които бяха в кръчмата.

— Докторе, чакай! — извика Рангел. — Ти да му вземеш нему онзи дяволски крак, свирката му. Тя го прави такъв... Вземи я, вземи, от нея тегли той...

Великин се усмихна, извади флейтата си и я подаде на фелдшера:

— Да ти я подаря, г-н докторе. На, вземи я. За спомен!

— Дръж си ти флейтата — каза фелдшерът. — Хай де тръгвай!

Великин излезе и бързо пое пътя към града. Селяните гледаха след него. Като мина покрай Райковата градина, изпод ореха изскочи Дона, доде до плета и му каза нещо. Великин погледна нагоре към нея, но като че се уплаши, обърна се назад и продължи пътя си. Когато беше въвн от село, той извади флейтата си и започна да свири, но веднага спря и пак тъй гузно се обърна. След туй той тръгна бързо и вече не се обърна.

Фелдшерът отиде в амбулаторията си. Селяните се разотидоха. Пред вратата остана само Рангел и до него — високият селянин с жълтеничавите очи. Великин беше навлязъл вече в нивите и вървеше по пътя из тях, като из улица. Изведнаж се зачу флейтата му.

— Туйто! Толкоз му е нему, аз нали казах! — извика Рангел.

Великин свиреше. Вървеше из нивите и свиреше. Но какво прави пък сега той? Играе! Както свири, както върви — и играе!

— Докторе! Докторе! — завика Рангел. — Ела да видиш!

Но в амбулаторията някой заохка, завика. Рангел се обърна.

— Аз нали казах — заговори той. — От тоз хаймана човек не става. Гледай го, гледай го! Само дето отмъкна хубавите дрехи.

Високият селянин, мълчалив поради болестта си, не каза нищо. Великин вече не се виждаше, флейтата му не се чуваше. Селянинът погледна към селото. Свирките на овчарчетата се обаждаха като щурци. И свиреха все същата песен — песента, на която беше ги научил Великин.

Издание:

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“, 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.